

precies te benoemen wat zij anders doet. 'Waarom ziet wat Joke doet eruit als geweld, terwijl ik bij jou alleen maar liefde zag?' vraagt Mafaalani aan de echte verpleegkundige. En geduldig legt Van Calker uit wat hij net deed, en waarom.

Ko erbij cadeau

Het is niet de eerste keer dat er bij het NNT gasten van buiten over het toneel rondlopen. Sinds Mafaalani in 2009 de artistieke leiding van het Groningse gezelschap overnam, is er een voorstelling gemaakt waar plaatselijke blinden bij werden betrokken (*Teiresias*, over de blinde ziener uit het oud-Griekse verhaal) en voor *Elf Minuten*, een voorstelling over prostitutie, begaven de theatermakers zich in de Groningse peeskamers om de vrouwen over hun beroep te interviewen. Zo maakt Ola Mafaalani, die Syrisch is van geboorte, opgroeide in Duitsland en in Nederland een regisseuropleiding volgde, nou eenmaal theater. En haar maatschappelijke betrokkenheid is een van de redenen dat het Noord Nederlands Toneel haar vroeg als artistiek leidster toen Koos Terpstra er mee ophield. Mafaalani verhuisde ervoor naar Groningen, samen met haar echtgenoot Ko van den Bosch. Die drukt sindsdien ook zijn stempel op het gezelschap, als regisseur, tekstschrijver en ontwerper van spectaculaire decors.

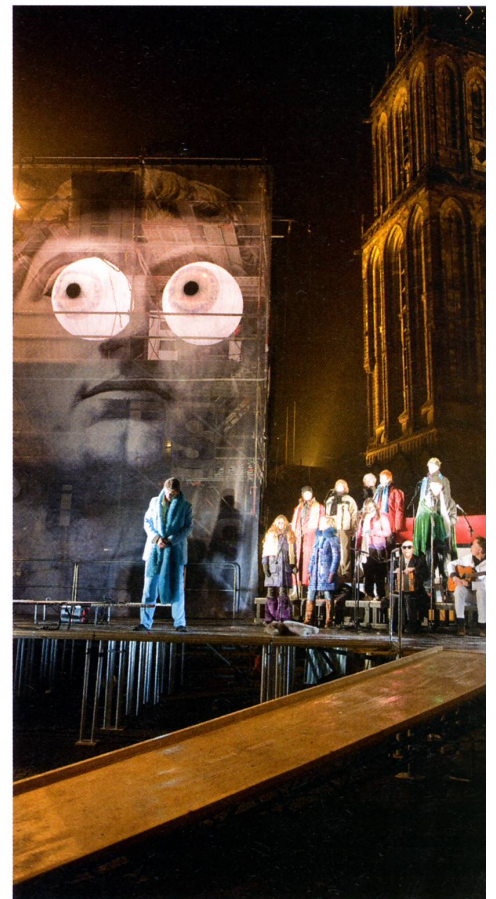
'De vraag was aan mij,' zegt Mafaalani als ze samen met Van den Bosch in de Machinefabriek, het grote rauwe pand waar het NNT kantoor houdt en repeteert, over hun overstap naar Groningen vertelt. 'Maar ik heb uit bestuursbron gehoord dat de strategie was: als je Ola vraagt, krijg je Ko erbij cadeau. En Koos Terpstra had de decorafdeling en de technici van het NNT helemaal lekker gemaakt, want Koos had nooit zo veel nodig voor zijn regies. Ze stonden te springen om aan Ko te laten zien wat ze allemaal in huis hadden!'

Voor *Hamlet* heeft Van den Bosch een aantal tekstbijdragen geleverd die nodig waren voor de wending die het NNT aan Shakespeares verhaal geeft. 'We spelen grotendeels de originele tekst, maar bij ons wordt Hamlet niet verbannen naar Engeland, maar naar een psychiatrische inrichting gestuurd. Daar verschijnt Joke Tjalsma, die in de voorstelling ook Polonius speelt, als verpleegkundige, en Ko heeft daar een monoloog voor geschreven. En hij heeft een nieuwe tekst geschreven voor de aankondiging van de toneelspelers die op het kasteel van Hamlet komen optreden. Shakespeare gaf daarin commentaar op het toneel van zijn tijd, en Ko heeft dat vertaald naar onze tijd waarin kunstenaars onder druk staan van grote bezuinigingen. Wist je trouwens dat Shakespeare

Laten we maar even stoppen,' zegt regisseur Ola Mafaalani, 'want we zitten nu allemaal te huilen.' Dat geldt ook voor de journaliste die na het interview even mocht kijken bij een repetitie van *Hamlet*, de nieuwste voorstelling van het Noord Nederlands Toneel (NNT). Die ochtend is er een speciale gast: psychiatrisch verpleegkundige Robert van Calker, die als adviseur bij de voorstelling is betrokken doordat Mafaalani voor haar research de psychiatrische inrichting bezocht waar hij werkt. Haar versie van Shakespeares klassieker draait om de 'waan-zinnigheid' in het stuk, en over de vraag in hoeverre iemand die weigert 'om zich te conformeren aan hypocrisie' door de samenleving voor gek wordt verklaard.

'Ik kwam op dat thema toen ik een avond doorzakte met de directrice van de Groningse Stadsschouwburg, Nynke Stellingma,' vertelt Mafaalani voor de repetitie. 'Zij vroeg mij hoe het komt dat theaterliteratuur bevolkt is met waanzinnigen, terwijl het nooit gaat over hoe er met deze waanzinnigen wordt omgegaan. Dat raakte me, en ik wilde dat eigenlijk óók weten. We zijn in een gesloten inrichting gaan kijken om te zien wat daar gebeurt. En we zijn een toneelstuk gaan zoeken dat daarover gaat. Ja, en *Hamlet* doet alsof hij gek is, en Shakespeare laat zien hoe zijn omgeving daarop reageert. Dus één en één is twee.'

En zo komt het dat Joke Tjalsma, die in de voorstelling Hamlets verpleegster speelt, deze ochtend ineens een echte psychiatrisch verpleegkundige naast haar heeft staan, die voordoet hoe hij zou reageren als Hamlet een heftige aanval van paniek en verwarring krijgt. Mafaalani laat de gast even Tjalsma's rol overnemen. En als *Hamlet*-vertolker Peter Vandemeulebroecke schreeuwend in het rond beukt, brengt Robert van Calker hem met een paar professionele handgrepen naar de grond, waar hij onder zijn kalmerende handen tot rust komt. Het tafereel is zo levensecht, dat de ontroering de toekijkende acteurs en andere aanwezigen naar de keel grijpt. En als Tjalsma het weer overneemt, kijkt iedereen mee om heel

Teiresias: NNT-spektakel op de Grote Markt

sonnetten is gaan schrijven omdat hij op een bepaald moment geen geld had om theater te maken? Het was dus toen ook al zo dat kunstenaars soms iets anders moesten gaan doen om te kunnen overleven.'

Van den Bosch grinnikt: 'Je begrijpt: ik ga nu dus meteen een poëziebundel uitbrengen.' Wie bekend is met zijn hoekige schrijfstijl, het handschrift van de woeste theatergroep *Alex d'Electrique* die Van den Bosch decennia lang leidde, zal zijn bijdragen aan *Hamlet* niet herkennen. 'Hij heeft het op z'n Shakespeares